

A külföldi aquariumok különös tekintettel a Pesten förlállítandóra.

(Felolvastatott az 1868. deczember 2-iki gyűlésen.)

Mindeddig különösen a vizek sötét mélységében élő lények a legismeretlenebbek ; különös borzadály ragadja meg érző keblünket, ha azokra csak gondolunk is, mert dajkáink tejével beszívjuk a tengeri szörnyektől való rémületet. — Nem tudom hogy van e kedve a tisztelt gyűlekezetnek velem a tenger mélységébe szállani, de kérem kövessenek az — Aquariumba.

Tessék, lépünk le e néhány széles lépcsőn s ime egy titokteljes félsötétben találjuk magunkat s félénk tekintetünket ösztönszerűleg a világosság felé irányozván egy véletlen — ah ! — lopószik el ajkainkról. Itt vízalatti pompás rétek minden gondolható zöld árnyalatban ragyognak, ott komor bús sziklák bizarr alakjai lepnek meg. De menjünk közelebb ; itt épen egy gyönyörű viola-színű virág nyílik, ott egy másik fehér, amott egy piros ; de mit látnak szemünk, a virág megragadott egy mellette uszkáló állatkát s most azt belsejébe behuzván bezáródik ; — csodálatos valami — egy húsevő virág !

Igen, uraim, ezen virágalakú állatok az aquarium legérdekesebb lakói ; mi ezeket Actiniáknak vagy tengeri Anemonéknak nevezzük ; karjaik (bambóik) szabályos körökben sugárzanak ki szájuk körül a testből és a legélénkebb színekben ragyognak, úgy hogy ha nagy társaságban együtt vannak a nereidák mesés kertjeit látszanak utánózni. Tulajdonképi testök tompa hengerhez vagy törpe Cactushoz hasonlít, felső végének közepén egy kis mélyedést látunk, mely nyugalomkor vagy emésztéskor zárva van, de nem sokára ki nyulnak ismét virágpártaalakú bambói, melyeknek alakja szerint M e s e m b r i a n t h e m a — D i a n t h a s több ilyféle Actiniákat különböztetünk meg. Mindnyájan igen falánk s ugyszólván tetőtől talpig csak gyomorból állanak. — De ime, minő bájos elegantiával közeledik itt egy pánczélos lovag, csakugyan feltűnő alak : háta, úgy látszik, egy darab csiszolt kék aczélból áll, többi teste végig aczélgyűrűkbe van öltve, még lábai is pánczélosak ; harczias külsejét emeli a

szája körül álló fésületlen bajusz; nagy vörös szemeit pedig rudakon (kocsányokon) hordja; hiú és büszke, lassu léptekkel, a körülette levő csőcseléket lenézve, közeledik, — s hálószobájába a kő alatti puha homok ágyába huzódik vissza. — Ezen vitéztlő tengeri rák uramat az ingyenczek ugyan jól ismerik, de csak főve, a h i r s h o m á r s a l á t a alakjában.

De nézzünk csak oda: mily elkeseredett harc foly amott két más pánczélos lovag közt. Az egyiknek hátulja egy hatalmas csigahéj által van védve, könnyű ennek: ő csak védett hátulját tolja a megtámadó fél ellenébe. Ez azonban merész ugrással neki ront a csiga-héjas vitéz fejének s ollós kezével nyakon ragadván csigaházából egyszerre kirántja, alig hiszünk szemeinknek: a nyertes rögtön beköltözködik a bevett csiga várba, az eddigi jogos tulajdonos más lakást kénytelen magának keresni vagy pedig a harcot újra kezdeni.

S most szabadjon becses figyelmüket még egy rákra — a g a r n á t r a (Crangon) irányítani. Nyilsebességgel oszon el szemeink előtt s az által ragadja bámulatra a nézőt, hogy teste átlátszó, tehát belső szervezetét, vérkeringését sat. tisztán lehet látni.

Itt a tenger párducezaival, fekete és aranyszínű foltos halakkal, amott kajdácsaival, legpompásabb kék, vörös, zöld, tarka színekben ragyogó kopoltyús teremtményekkel találkozunk, s még a komikus sem hiányzik: teljes phlegmával hever az iszapos fenéken a már alakja által is mosolyt gerjesztő lapos hal, csak néha néha fél szemmel kacsintgat kifelé s görbe pofákat vág, mintha épen valami rossz élczet mondott volna, melynek hatását lesi; vagy nem komikus alak-e a szeszélyes kanyarodásakkal emelkedő lófejű halacska, a c s i k ó c z a (Hippocampus), mely most farkocskájával amott egy növényt körülölelt? A ki pedig inkább a hajmeresztő jelenetek barátja a félelmet gerjesztő c z á p á b a n gyönyörködhetik, vagy ezen fej lá b u p u h á n y t, (Cephalopoda) az úgynevezett p o l y p o t szemlélve, phantasiájában kifestheti magának azon jelenetet, melyet V i c t o r H u g o, túlozva bár, de kitünően irt le a „tenger m u n k á s a i“ czimú regényében.

Ezen állatok, noha soha sem érik el azon hatalmas nagyságot, hogy 50—100 lábnyi hosszúságu szívótálczákkal ellátott karjaikkal körülvegyék a hajókat s azokat kigyó-módra össze-zuzzák, még is a 2' nagyságot elérő testök és 12—18' hosszú bambóiknak ereje elegendő arra, hogy egy emberrel szerencsésen megküzdjenek.

Tovább meg tovább haladva mindig újakat meg újakat találunk. Itt a g y ü r ü n y ö k (Annulata) változatos alakjai, ott a t ü s k ö n c z ö k (Echinoidea), c s i l l a g o n c z o k (Asteroidea), b o m l a s z o k (Medusae) serege; ezen félhengeres mézsvárákat a c s ö v ö l y ö k (Tubicolae) lakják s ama orgonaaalakú zátony a k o r a l l o k műve. — De el ne mulasszunk még egy rövid pillantást ezen pompáson földiszított palota megtekintésére szentelni. Nagyra becsült tu-

24 *A külföldi aquariumok különös tekintettel a Pesten föllállítandóra.*

lajdonosát, ha jobban oda tekintünk, a páfrányerdő közti sziklabarlangban mint valamely milliomos rentiert henyéve látjuk; körüllette a legpompásabb növényzet diszlik s mellette csinos kis teknősek, békák és halacszkák uszkálnak, nem is sejtve, hogy csupán e 4' hossza s 18 fontnyi nehéz nagy úrnak élő éléskamrájaul szolgálnak. Ez az óriási Salamander (*Salamandra maxima*).

S így mindig tovább meg tovább haladva, szemlélve, csodálva mindinkább otthonosaknak érezzük magunkat, az életnek hatalmas vonzereje mindinkább az élethez ragad, minél hosszabb ideig bocsátkozunk szemléletébe. Mig az életnek előttünk nyilvánuló jeleneit jobban meg jobban kezdjük így érteni: csak hamar meg győződünk arról, hogy itt is mind-azon hajlamok s indulatok uralkodnak melyeket magunk körül a mi világunkban tapasztalunk; valamennyi lény, természetesen ugyanazon élettörvénynek van alávetve, valamennyi az önfentartás ösztöne szerint cselekszik. — De ime gondolatainkban elmerülve egészen el is felejtkezünk, hogy hol vagyunk — igaz! — az aquariumban.

Az aquarium egy épület, szoba, ha akarjuk, edény, mely falai közt foglalja a tengert, a tavat, a folyót lakóival együtt. A modern aquarium a szárazra teremti a vizek világát, oda varázsolja a szemlélőt a tenger, a tó, a folyó fenekére, melyen sétálva a mesterséges sziklákon, hasadékokban, zátonyok körül mozgó s nyugvó életet bámulja. Az aquarium oly életet tár föl az ember előtt, mely a szabad természetben alig, vagy épen nem szemlélhető, az aquarium az általános oktatás élő intézete, általa szélesbül az ember látköre a természet megismerésében s minthogy egyszerűs mind érdekes látványt, gyönyörködtetést is nyújt, valódi népképző intézet; nem tekintve azt, hogy itt a valódi természetbuvár is mindenkor új tanulni valót talál.

A legelső aquarium a londoni Zoophytáz. Ez főrészeiben vastag, félig átlátszó üveg lemezekből áll, melyek az áttörő világosságot gyengítik. A fény azonkívül fent alkalmazott függönyök által is mérsékelhető. Hosszukás négyszög alakba van építve, 55' hosszu, 40' széles. Körüls a közepén sorakoznak az egyes, édes és tengervizi csodákkal telt vízmedenczék, melyeknek legnagyobbjai 6' hosszúk, 3' mélyek s 2½' szélesek. A bejárattal szemközt vannak a legnagyobbak, négy szögletében pedig különös módon összetett, csak részben vízzel telt medenczék, melyekben teknős békák, apró krokodilok s több ilyféle félvízi-állatok laknak. A londoni Zoophyt-ház úgy szólván a többi aquariumok anyapáholya. Utána keletkezett a párizsi Jardin d'Acclimatation s ez volt az első, a melyet láttam, de mondhatom, hogy semmi különös benyomást nem tett reám. A még 8 évvel ezelőtt nagyhirűa quarium, egy egyszerű, szabadon emelkedő épület, melynek egyik hosszoldalán 14 üvegtábla által elválasztott rekesz van. Itt minden csalódás mind a nézőre mind pedig az állatokra nézve elvész. Az ember színházi tableauxkat vél látni, az álla-

tok pedig, a napfény által oldalt is megvilágítva, genirozva érzik magukat; különben úgy látszik, hogy nagy gondot sem fordítanak rendbentartására.

A párizsi után keletkezett a hamburgi, mely 95' hosszú, 40' széles és 25' magas; ez, az előbbieket tekintve már nagy haladást mutatott föl, azonban csakhamar tulszárnyalta azt a hannoverai, mely a modern aquariumok mintaképe. Itt már nem találjuk azon classicus portálét mint a hamburginál, de különben is a belső salonalak s a reservoirok négyszögü keretei mind mellözve vannak. A hannoverai aquarium egy 100' hosszú és 56' széles sziklabarlangot ábrázol, mely, úgy látszik, mintha bánya módra a sziklából ki lett volna törve; a magas boltozatot hatalmas sziklaoszlopok tartják, a sziklás falak körül pedig 22 vízmedence van, melyek közül néhány egymással közlekedik, de minden perczben üvegtábla által elválasztható. A jobboldali medencék és a baloldaliaknak egy része tengeri vizet tartalmaznak, a többi baloldali pedig édes vizet. A vízmedencék mellső falazatát üvegtábla képezi, a többi 3 oldal téglafalból áll, melyet azonban különféle kőzötekből álló sziklacsoportok fődnek s ezeken ismét mindenféle édesvízi és tengeri növény díszlik.

Az egyenletes hőmérséknek könnyebb fentartása czéljából, alsó felével a földbe (4' mélyen) van építve, úgy hogy kívülről valami különös benyomást nem tesz: de már a tiszta goth stylusban épült bemenetnél, az oszlopokon felkanyarodó gyíkok s lenező vízi koboldok sejtetik velünk, hogy itt egy titokteljes világ küszöbén állunk. Lassanként homályba szétoszló sötétség fogad bennünket, ha a zöld függöny mögé léptünk. A szem t. i. itt más világosságot nem kap, mint azt, mely a sötét oldalfalakon nagy üvegtáblák által nyíló, élő vízi tájképen keresztül hat. A bassineken ki s be foly a víz, a kifolyást nem látjuk, a befolyás azonban egy igen szép optikai csalódásra használtatik föl. A befolyó vizet vezető cső t. i. a víz felszínén nyílik, s a szivattyu által beszorított finom sugár erővel hajtatik a vízbe. Minthogy azonban a világosság függélyesen esik a bassinekre, tehát fölfelé is veretik vissza, azért lehetetlen a víz felületét észrevenni, az egész bassin fölfelé tükrözdik vissza, s mi azt képzeljük, hogy a tenger alszínén vagyunk, honnan a víz tükrét szemeinkkel el nem érhetjük, a vízszög maga pedig egy a vízoszlop közepén uszó léggolyóból látszik jönni, s a vízben ellentállásra találván, ívalakuan minden irányban terjedvén, millió apró gyöngyecskekre porlik szét. Ezen érdekes csalódás első látásra meglepő is, a mennyiben minden állatnak, mely a víztükréhez közeledik, tükröképét is látjuk, tehát ha jól oda nem ügyelünk két állatot vélünk látni egy helyett. A bassinek köbtartalma különböző, némelyik 300 köblábnyi vizet s többet is tartalmaz, a bassineket elzáró üveglemezek 12 — 18' hosszúak, 4—5' magasak, 1½" vastagok, súlyuk 800 - 1000 font. Az, e bassinekre foglalt, különféle vidékekből összeszedett, természetes kőzetekből alkotott tájképek, sziklacsoportok zátonyzugok, a különféle visszaverődés folytán határtalan kiterjedésűeknek látszanak, a víz által nagyobbítatnak s mindenféle távlatban mutatkoznak.

26 *A külföldi aquariumok különös tekintettel a Pesten fölláítandóra.*

Minden bassin előtt kényelmes kartámasz van, a barlang közepén pedig divánok s karszékek. Fölötte gyönyörű látvány nyílik este, midőn vakító gázláng pótolja a napot.

A hannoverai aquariumban folytonosan 175 oxhoft *) víz kering és pedig ily módon, hogy egy harmada a víznek az állatok lakásaiban, a többi két harmad pedig egy nagy reservoirban van, hol megtisztittatik. Ez által ugyanazon víz folytonosan használható, mi eddig az állatokra nézve semmi káros befolyást nem látszik mutatni. A benne élő lények életfolyama által elvesztett éleny erős légfürdők által pótoltatik, a tisztátlanságoctól pedig filtrirózás által szabadul meg. Az ilyen vízből a tengervízben foglalt, természetes tápláló részek minden esetre hiányozni fognak, s ezeket mesterséges uton kell pótolni, az állatokat t. i. etetni szükséges, s ez hússal, rákokkal, stb. történik.

Különben tengervízet még mesterségesen is készíthetünk ; mind az állatok mind pedig a növények ebben is pompásan diszlenek.

Ugyanazon tengervíz folytonos használása mellett természetesen némely alkatrészeknek mesterséges uton való pótlásáról kell gondoskodnunk. Tudjuk hogy a kagylók, csigák, rákok lakásaik készítésére, nagyobbítására, páncéljuk megújítására, új fegyverek képzésére meszet igényelnek. A tenger vizében ezen épület-anyag bizonyos mennyiségben megvan, szükséges tehát, hogy a vizet gyakrabban vegytanilag megvizsgáljuk s az előforduló deficitet fődözzük.

A víznek élenyvel való keverését néha nagyobb erővel is végbe visszük az által, hogy a bassineken erős belefuvás által mesterséges vihart idézünk elő s ezzel lakosainak egyszersmind a vihar élvezetét s alkalmatlanságát is nyújtjuk.

A élenyek leghathatósabb forrásai azonban a vízi növények ; ezeknek ügyes s czélszerű alkalmazása által úgy az állatok, mint a növények létezése biztosítva van.

A hannoveraihoz hasonló a Havreben fölépített nagyszerű aquarium. Ez a híres Fingalbarlangot akarja utánozni, s barna, hatszögletes kő- és faoszlopokból hasonló módon van építve mint a hannoverai, de kiterjedése majdnem még egyszer akkora, a mennyiben 44 bassint tartalmaz, melyek közül azonban némelyik igen kicsiny s nem tisztán vízi állatokra, hanem hullőkre is van szánva.

A havrei aquarium alaptervezete keresztalakot mutat. Nagyságának s egyéb szépségeinek daczára még sem tett reám oly szép és kedvező benyomást mint a hannoverai ; valamennyit túlhaladja és fölülmulja azonban a berlini. A hannoverainál még azt is meg kell említenem, miszerint azt magánegyén, E g e s t o r f f ú r saját költségén építette s 20,000 taléjába került.

*) 1 oxhoft közel 6 akó.

A külföldi aquariumok különös tekintettel a Pesten fölállítandóra. 27

A berlini aquarium egyik igazgatója s vezetője a közhírű Brehm. Ezen aquariumot, mondhatni, 8-ik világcsodát egy társulat építteti, mely 200.000 tallér alaptőkével alakult meg. Ez tulajdonképen nem is aquarium, a mennyiben minden földönnek nemesak úszó, hanem kúszó, szökő s repülő képviselőit ott fogjuk találni. Az építkezés, melyet Lüer, a hannoverai aquarium genialis építész vezet, még teljesen befejezve nincsen, de ottlétemkor még is már annyira haladott volt, hogy az egészről már teljes képet lehetett nyerni. Itt mindenre, még a legkisebb dolgokra is kellő gond s szorgalom lőn fordítva ; a vízmedenczékhez való építkezési kövek külön művészek által a hegyekben s hegyi vizek mellett kerestettek ki ; az egyes bassinek természetű odvai és barlangjai előbb mintáztattak, s csak is így lehetett az összes benyomást vizsgálni, tanulmányozni s a netaláni javításokat czélszerűen alkalmazni.

Az egyes bassin-ek 6-szor, 10-szer akkorák mint a hamburgiak vagy hannoveraik ; különösen pedig nagy mélységgel bírnak, úgy hogy az állatok a felülről beható világosságnál a legkülönfélébb távlatokban, közelről és távolról is láthatók lesznek. A berlini aquarium mint egy 16,000 □' alaton s 3 emeleten emelkedik ki ; a legalsó föld alatti tér a nagy víztartókra, fűtő készülékekre s ilyfélékre van szánva, a többi két emeletben pedig az állatok helyeztetnek el ; s ez, mint már is említettem, nem is aquarium, hanem, ha úgy akarjuk, egy közös földel alá hozott állatkert, melyet *Eleusiniumnak* is akarnak nevezni.

Ha a benne levő terek, odúk, ketreczek, tavak, medenczék mind olyképen lesznek népesítve, mint azt alkotójuk Dr. Brehm akarja, akkor ezen intézet mindenestre páratlan látványt s élvezetet fog nyújtani.

A hires, de nem valami különös benyomást tevő Lindenek közt lép az ember egy széles, festői oszlopokkal s pálmákkal földiszított folyósóba, melyből egy lépcső a felső emeletbe vezet. Ez a száraz sivatag vészes és ártatlan lakóit foglalja magában, mindkét oldali ketreczekben t. i. krokodilok, gyíkok, kígyók gerjesztenek bámulatra. Valamint az egész aquariumban úgy itt is sőtéből nézünk a felülről megvilágított ketreczekbe. A száraz sivatag egy hegytorokban végződik, mely úgy látszik, mintha a víz kimosta volna s itt a mélységbe letekintve a földtani barlangot pillantjuk meg, melynek falazatai földünk rétegeit, az azokat jellegző kövült állatokkal mutatják. A barlang az által nyer életet, hogy alsó, mélyen fekvő része különféle teknősbékáknak van lakásul rendelve, míg felső részét a lég urai, a madarak foglalják el. A jobb oldalon néhány lépcső vezet le a terméketlen pusztából a forró földövi növénydús vidékbe s itt egy 28' magas, 24' átmérővel bíró, 8 szögben épített, gyönyörű voliére előtt állunk, mely 15 osztályban az igazgató kedvenceit, az egész világból összegyűjtött, mindenféle színezetben ragyogó tollas, légi állatokat foglalja magában. Mindig jobbra továbbhaladván többféle medenczék, ketreczek, odvacsokák mellett megyünk el, melyekben emlősök, baglyok, hüllők, halak tartózkodnak, azután egy nagyobb, növényektől körülfont tóhoz érünk, melyben teknős-

békák, úszó madarak stb. élnek; innét egy barlangnemű folyosón keresztül, melynek oldalain apróbb vízi madarakat, halakat, gyíkokat, rákokat s vízi rovarokat látunk, egy a sziklába faragott, nagy lépcsőhöz jutunk, melyen lemenvé a tulajdonképi aquariumba lépünk. A lépcsőnek oldalain edények vannak alkalmazva, melyekben a halak mesterséges kiköltését tanulmányozhatják. Ide még polárbarlang is volt tervezve, mely egy architektonikus műfogás folytán végtelennek látszott volna, s a sarkvidékek jeges hegyeire nyújtott volna legszebb kilátást, de úgy látszik a kivitel nehézsége miatt el fog maradni. További utunkban még egy tóra akadunk, kiemelkedő hegyekkel belőle; itt majd a hód úti föl lakását. Most egy hatalmas sziklakapún át az oceánok régióiba lépünk. Az egésznek következetes, együttes terve szerint, t. i. a valódi természetet kis keretekben visszaadni, minden egyes medenceze egyes tengernek felel meg; mindegyike a benne élő állatok által van jellegezve. Itt látjuk az északi tengert, itt van a keleti, mely talán maga a hamburgi aquariumnál nagyobb, balra az atlanti oceán fekszik s ezt követik a különféle tengeröblök lakói; egy földalatti folyócskán gyönyörködve száraz lábon megyünk át a gibraltári szoroson, honnét a földtani barlangot alólról látjuk, s a földközi tengeren keresztül Olaszország partjaira jutunk, egészen a híres, szép Capriféle barlang elé. Ez, természetű utánzásban, 5-ször kicsinyítve, csodálatos kék megvilágításával szemünket elragadtatja. S most a kimenetnél még arról is van gondoskodva, hogy ezen valóban nagyszerű benyomásokat egy pohár jó sör mellett tisztázni lehessen.

Ez aztán, kérem, aquarium! mely még a műkincsekben oly gazdag Berlin városának is a legnagyobb díszére fog szolgálni. Brüsszelben is létezik egy kisebbszerű aquarium.

Azon körülményből, hogy Londonban, Párizsban, Hamburgban, Hannoverában, Brüsszelben s Berlinben aquariumok léteznek, úgy hiszem, elegendően kitetszik, hogy ezek életre való, korszerű s hasznos intézetek, hogy ezek továbbá nemcsak hogy magukat fentartják, hanem még osztalékot is hoznak a mellett tanúskodik, hogy a közönség kellő részvétellel s értelemmel viseltetik irántuk.

Magyarország fővárosában, fájdalom, mindezt nem találjuk; egyetlen ilyenmű intézetünk, az állatkert, mely a hasonló európai intézetekkel bátran versenyezhetnék, kellő pártolás hiányában, úgy szólván csak tengődik. Sőt még a közvetlen hasznos s az egész világon már bepolgárosodott intézetek, milyenek a haltenyészdek, nálunk lábra kapni nem képesek. A pesti állatkerti részvénytársulat, különösen az igazgató Xántus János ur erélyes befolyása következtében, fel akarta ugyan ez ügyet karolni, s benne egész buzgósággal is járt el; a hasznost a széppel akarta egyesíteni, s a mintahaltenyészdevel egy kis aquariumot is összekötni. A társulat terveket készítettett s fáradságainak csak ugyan sikerült is a főméltóságú ministerium figyelmét ez ügyre irányozni any-

nyira, hogy néhány perczzel a budget berekesztése előtt még ezen pont is beiktattatott, és pedig ez egyedül csak a társulat előterjesztése folytán történt. De az országgyűlés által engedélyezett 20.000 forintnyi összeg szerencsétlen fölosztása folytán ezen szép terv csak is terv marad, annál is inkább, minthogy az ily dolgokban, melyek közvetlenül mindjárt a konyhára valamit nem hajtanak, a tisztelt magyar közönségnél semmi támaszra nem találunk.

A pesti aquariumról tehát, bármennyit akartam volna róla szólani, hogy minő szép, jó és hasznos lett volna s mennyire szolgált volna az Pest városa díszére, egyebet nem mondhatok, mint — *requiescit in pace!*

KRIESCH JÁNOS.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.